

Tema de la Setmana

Sandra Tarragó, psicòloga especialitzada en altes capacitats (AC)

SANDRA TARRAGÓ té el títol d'Experta Universitària en Altes Capacitats (Diagnóstico y Educación de los alumnos con Alta Capacidad); és membre del grup de treball d'Altes Capacitats del Col·legi de Psicologia de Catalunya, és cofundadora i sòcia del Centre Adiss (àrea de diagnòstic i seguiment de la Superdotació) i és la cap de la Unitat d'Atenció a les Altes Capacitats (UDAC).

“Un nen amb AC necessita unes tasques d'acord amb el seu ritme d'aprenentatge”

Quan i com s'ha d'explicar a un infant que té AC?

Com més aviat, millor. Quan tingui prou raonament per entendre-ho, se li pot dir que té unes capacitats que fa que aprengui més de pressa o més profundament que els altres nens i que si es veu diferent, no passa res. Hem d'intentar que pares, professionals i mestres no atribueixin qualsevol conducta al fet de tenir AC. Quan es fa una avaluació, cal veure les seves aptituds, però també què pot interferir en la seva conducta. “No està atent a classe perquè té AC”. No! Potser li passen altres coses, no podem justificar-ho absolutament tot.

Quins indicis poden indicar que un nen o nena pot tenir AC o que convindria avaluar-ho?

Que és molt curiós, que pregunta molt, que ho *pilla* tot molt ràpidament, pel nivell d'aprofundiment. En el llenguatge són bastant expressius, molt creatius, imaginatius, relacionen els conceptes de manera molt ràpida.

N'hi ha prou, amb un coeficient intel·lectual alt, per ser identificat com a AC?

El coeficient intel·lectual antigament era una mesura. Però el 130 és un punt de tall que ens hem inventat i només és un indicador més. Mirar el perfil aptitudinal, la

creativitat, com resol problemes, com afronta els reptes... Les proves són importants perquè són barems objectius, però també és important l'entrevista amb els pares, amb l'escola, per saber com respon quan li fas les proves. Un nen a qui li has d'explicar cinc vegades una instrucció no és el mateix que si abans d'acabar d'explicar-li ja ho sap. I potser el resultat és igual, però és diferent. Hi ha coses que no surten al test i que donen molta informació: si són rígids o no, com gestionen la frustració.

Com es combaten els estereotips que van associats a les AC (ulleres, èxit a la vida, friqui...)?

És un procés. Cal normalitzar que la gent és diferent, que les AC no són un problema, és una característica que porta a aprendre més de pressa i diferent, que tenen uns interessos diferents. I ja està. I se'ls ha d'ajudar igual que als altres nens. De *friquis* n'hi ha a tot arreu. Els que van disfressats al Saló del Manga... I no porten tots ulleres, n'hi ha de tot. N'hi ha que es porten bé o malament, amb més amics o sense. Les AC són un factor de la personalitat, no són un grup heterogeni de persones.

El bullying i, paradoxalment, el fracàs escolar, són termes associats a les AC. Per què?

En relació al *bullying*, qualsevol col·lectiu amb una

diferència és una diana per rebre crítiques. Perquè té uns interessos peculiars, perquè té un rendiment acadèmic molt alt... sobretot a primària i de vegades sense fer res. El fracàs escolar sol arribar al batxillerat i a la universitat. Quan necessiten un hàbit d'estudi i les AC no els salven. A ESO baixen una mica, però no arriben a suspendre.

Està tancat el debat sobre si les AC són hereditàries?

Normalment sí que hi ha un factor genètic, però caldrà un entorn que acompanyi perquè es desenvolupin. A un nen de 5-6 anys no li hem de posar una etiqueta, cal desenvolupar el seu potencial. No el frenem, no el tanquem en una habitació, no l'avorrim. Però sí que hi ha una part innata, tenen una configuració neuronal propícia.

És reversible?

Pot ser que no es desenvolupi. És com tenir habilitats per jugar a futbol i no fer-lo jugar mai. No destacarà. Si tenim la sort de detectar-ho, és molt important que es creïn ells mateixos les oportunitats d'aprenentatge. Veure si estan motivats –no només a l'escola–, si tenen interès per aprendre coses. Si no els alimentem perquè ells mateixos desenvolupin aquesta habilitat, els serà igual. Aprendre a aprendre coses. “Com que és tan llest, que s'espavili, que jo he d'estar pel que encara no llegeix”. Doncs també necessita un reconeixement, unes tasques d'acord amb el seu ritme d'aprenentatge, orientar-los, perquè de vegades hi ha coses que també els costen; i en els treballs de grup, no posar-los sempre amb els dels que els costa més, perquè també se n'afarten.

Per què la part emocional és tan important com la intel·lectual?

Amb la Cristina Garcia, que és psicòloga de l'UDAC, hem creat un model al qual li diem convergent, perquè en una avaluació cal tenir en compte el perfil intel·lectual i variables no intel·lectuals: factors personals, socials, la frustració, la part familiar, si hi ha un trastorn..., que al final han de convergir en la intervenció educativa i/o psicològica. Perquè l'objectiu és que el nen optimitzi el seu desenvolupament, que sigui feliç, que tingui estabilitat emocional.

I no és així?

Joestic cansada de veure EAP que fan una sola prova d'intel·ligència i ja fan tot un diagnòstic. Sap una mica de greu. És molt simplista. Hi ha nens que en les proves els surt el 90% o més en tot (lògica, espacial...) i no tenen amics, no saben relacionar-se, tot els afecta, tenen baixa autoestima... la intervenció no pot ser la mateixa.

Dins les AC hi ha precocitat, talents simples, talents complexos i superdotats.

Segons el Departament d'Ensenyament, són precoços els que aprenen molt de pressa però que quan passa el temps, es van anivellant. Però quan detectem un nen amb 5-6 anys i li surt alt, què és? En aquell moment és AC. Ara; per l'entorn no adequat, pel que sigui, pot ser reversible. Però d'aquí a dir que tots els nens, fins als 12-13 anys no es pot dir que tenen AC perquè és quan cristal·litza la intel·ligència...

Cada quant s'hauria d'avaluar?

Cada dos anys. No és una etiqueta, és la foto d'aquell moment. Precocitat és una paraula per protegir els nens. Fa ràbia que ho mal interpretin. “Com que és precoç, no fem res, ja li passarà”. Què vol dir això? Si ho fèssim en l'esport, “al Messi ja li passarà”. Això sí que ho veiem clar. Hi ha professionals de l'educació que pensen que no cal fer res. Error greu. Està dins les AC i cal intervenir, tingui 3 o 5 o 7 o 9 anys.